

*Załącznik do Uchwały nr V/30/2015
Rady Powiatu w Choszczynie
z dnia 1 kwietnia 2015 r.
w sprawie przyjęcia do realizacji
Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej
w Powiecie Choszczeńskim na lata 2015-2018*

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Choszczynie**

***POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE CHOSZCZEŃSKIM
NA LATA 2015-2018***

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej
ul. Bolesława Chrobrego 27a
73-200 Choszczno
tel. 095 765 25 78

Choszczno 2015 rok

Wprowadzenie

Powszechnie wiadomo, że podstawową komórką społeczną jest rodzina. To tu dzieci otaczane są opieką rodziców, uczą się stawiać pierwsze kroki i wypowiadać pierwsze słowa. To tu dowiadują się co to jest miłość i poczucie bezpieczeństwa. Tutaj też uczą się obowiązków i pracy. Właśnie to najbliższe otoczenie modeluje w młodym człowieku obraz życia codziennego i przygotowuje go do dorosłości.

Niestety istnieją rodziny, których funkcjonowanie jest zaburzone i wymagają one pomocy z zewnątrz ponieważ same nie są w stanie rozwiązać problemów, które piętrząc się pogłębiają tylko ich niewydolność. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej ma być i powinno być ostatecznością, po wykorzystaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej. Jednakże nawet wzmożona praca z rodziną nie zawsze przynosi pożądane rezultaty. W sytuacjach takich konieczna jest pomoc innych osób, instytucji i państwa.

We wszystkich działaniach dotyczących dziecka podejmowanych przez publiczne lub niepubliczne instytucje pomocy społecznej, sądy, władzę administracyjną lub ciała ustawodawcze, sprawą nadrzędną jest lepsze zabezpieczenie interesów dziecka (art. 3 Konwencji o prawach dziecka)

Pierwsze zmiany o sformalizowanej opiece nad dziećmi porzuconymi w Polsce sięgają siedemnastego wieku, jednak to w dwudziestoleciu międzywojennym rozpoczęto tworzenie i wdrażanie przepisów prawnych regulujących wychowywanie dzieci osieroconych. Od tego czasu, w miarę zmieniających się potrzeb i warunków historyczno-socjologicznych przepisy dotyczące pieczy zastępczej były wielokrotnie tworzone na nowo, modernizowane i ulepszone. W ostateczności, jako efekt podejmowania przez państwo problematyki dzieci pozbawionych opieki rodziców biologicznych w dniu 1 stycznia 2012 roku weszła w życie Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z w/w ustawą zadania związane z zapewnieniem dzieciom pieczy zastępczej należą do zadań własnych powiatu. Do głównych zadań w tym zakresie należą organizowanie opieki i wychowania w pieczy zastępczej zarówno rodzinnej jak i instytucjonalnej, przyznawanie określonych w ustawie świadczeń oraz przyznawanie pomocy finansowej i wsparcia dla wychowanków opuszczających rodziny zastępcze oraz osób opuszczających placówki opiekuńczo – wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, domy pomocy społecznej, schroniska dla nieletnich i zakłady poprawcze.

Zgodnie z powyższą Ustawą zadaniem samorządu powiatowego jest wdrażanie systemu rozwoju pieczy zastępczej zawartego w programie obejmującym okres trzech lat. Budowanie lokalnego systemu rozwoju pieczy zastępczej zakłada kompleksowe, zintegrowane działania wielu podmiotów publicznych i niepublicznych oraz ich ścisła współpraca. Program będzie jasno określał cele i kierunki działań podejmowanych na rzecz podnoszenia jakości funkcjonowania pieczy zastępczej. Dzięki utworzeniu i wdrożeniu sieci pomocy w ramach Programu umocni się na terenie powiatu zintegrowany system w zakresie wspierania dzieci pozbawionych opieki rodziców biologicznych i rodzin podejmujących się opieki nad tymi dziećmi, co wpłynie na poprawę ich sytuacji życiowej oraz ułatwi im funkcjonowanie teraźniejsze i przyszłe.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Choszczeńskim na lata 2015-2018 jest więc próbą zbudowania spójnego lokalnego systemu rozwoju pieczy zastępczej.

1. PODSTAWA PRAWNA TWORZENIA I WDRAŻANIA PROGRAMU ROZWOJU PIELCZY ZASTĘPCZEJ.

Obowiązek tworzenia i wdrażania programów na rzecz rozwoju pieczy zastępczej nałożony został na samorząd powiatowy przez Ustawę z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz.U. z 2013r. poz. 135) zgodnie z :

Art. 180. Do zadań własnych powiatu należy:

- pkt. 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

2. INFRASTRUKTURA INSTYTUCJI DZIAŁAJĄCYCH W OBSZARZE PIELCZY ZASTĘPCZEJ.

Zgodnie z obowiązującą od dnia 1 stycznia 2012 roku Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zadania w zakresie pomocy dziecku i rodzinie podzielone zostały głównie pomiędzy jednostki powiatowe i gminne.

Do zadań gminy należy przede wszystkim wsparcie rodzin biologicznych oraz wdrożenie profilaktyki dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Zadaniem powiatu jest organizacja pieczy zastępczej oraz wsparcie rodzin zastępczych w wykonaniu zadania wychowania i opieki nad dzieckiem.

Obowiązki te jednostki samorządu terytorialnego realizować powinny w szczególności poprzez współpracę z sądem i ich organami pomocniczymi, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, organizacjami pozarządowymi oraz środowiskiem lokalnym, dlatego też koniecznym jest diagnoza obecnej infrastruktury instytucji działających na terenie Powiatu Choszczeńskiego w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej.

2.1. Jednostki o zasięgu gminnym.

2.1.1. Ośrodki pomocy społecznej.

Zadania związane z szeroko rozumianym wspieraniem rodziny realizowane są na terenie Powiatu Choszczeńskiego przez szereg instytucji i organizacji. Zgodnie z Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do podejmowania działań w zakresie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka zobowiązane są organy gminne.

Na terenie Powiatu Choszczeńskiego zlokalizowanych jest sześć gmin. Do zadań gminy w zakresie realizacji w/w ustawy należy:

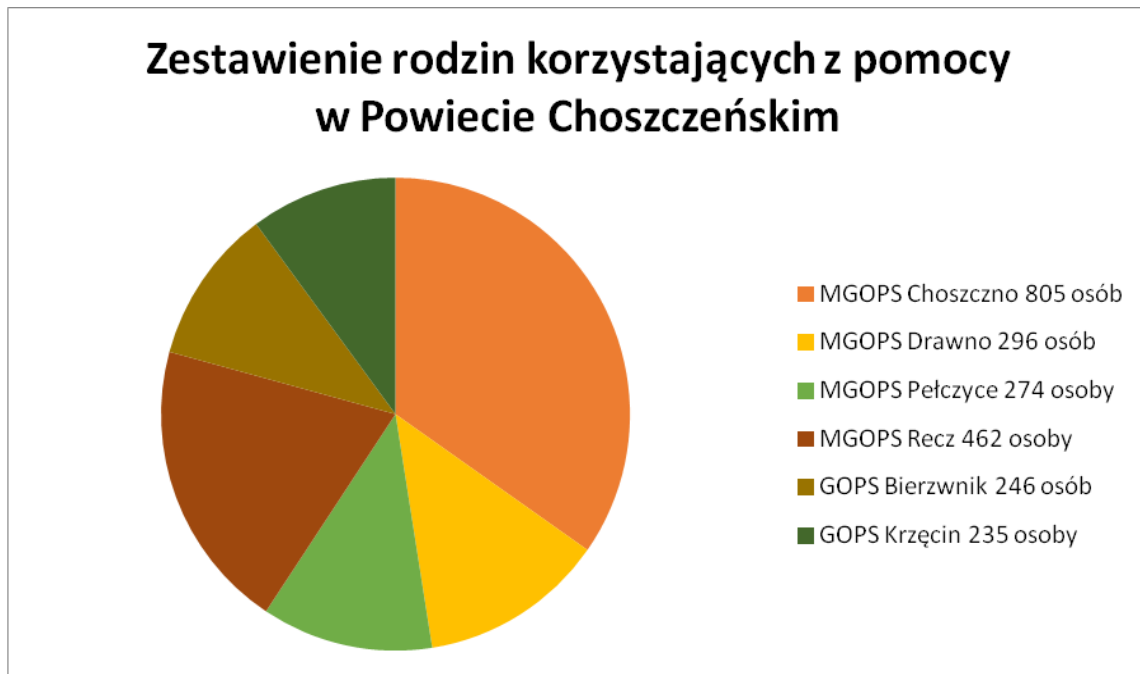
- prowadzenie pracy z rodziną w formie:
  - konsultacji i poradnictwa specjalistycznego,
  - terapii i mediacji,
  - usług takich jak opiekuńcze i specjalistyczne,
  - pomocy prawnej,
  - organizowanie grup wsparcia i samopomocowych,
- działanie asystenta rodziny i podnoszenie jego kwalifikacji,
- udzielanie pomocy w opiece i wychowaniu dziecka w formie:
  - tworzenie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego
  - umożliwianie funkcjonowania rodzin wspierających oraz ich szkolenie,
- finansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej i placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem,
- opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

W każdej gminie funkcjonuje Ośrodek Pomocy Społecznej, który odpowiedzialny jest za wypełnianie zadań związanych z szeroko rozumianym wspieraniem rodziny:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Choszcznie, ul. Grunwaldzka 30,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pełzycach, ul. Starogrodzka 12,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Reczu, ul. Ratuszowa 17,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drawnie, ul. Kościuszki 9,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzęcinie, ul. Szkolna 2,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bierzwniku, ul. Krajowej Rady Narodowej 9.

Obecna oferta wspierania rodziny przez poszczególne gminy w odniesieniu do w/w ustawy wygląda następująco:

Tab. nr 1. Liczbowe zestawienie rodzin korzystających z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej.

Tab. nr 2. Obecna oferta pomocowa Ośrodków Pomocy Społecznej w zakresie wspierania rodziny.

Siedziba Ośrodka Pomocy Społecznej	liczba zatrudnionych pracowników socjalnych	liczba zatrudnionych asystentów rodziny	liczba przeszkolonych rodzin wspierających	liczba placówek wsparcia dziennego	liczba punktów udzielających poradnictwa specjalistycznego
Choszczno	10	1	0	7	1
Pełczyce	6	1	0	5	1
Recz	4	1	0	8	0
Drawno	4	1	0	7	0
Krzęcin	2	1	0	9	0
Bierzwnik	4	1	0	7	0

Jak pokazują powyższe zestawienia liczba rodzin korzystających z pomocy ośrodków czyli rodzin znajdujących się w kryzysie, wielodzietnych, niewydolnych, dysfunkcyjnych jest znaczna, natomiast oferta wspierania tych rodzin oraz wychowywanych przez nie dzieci jest

bardzo uboga. Wsparcie i pomoc rodzinom udzielane są głównie za pośrednictwem działań podejmowanych przez pracowników socjalnych. Zaledwie w dwóch gminach funkcjonuje punkt poradnictwa specjalistycznego, natomiast reszta gmin udostępnia poradnictwo poprzez współpracę z różnymi innymi jednostkami. W powiecie funkcjonują placówki wsparcia dziennego prowadzone w zdecydowanej większości w postaci świetlic. We wszystkich gminach zatrudniono po jednym asystencie rodziny. Ponadto wszystkie Ośrodki zapewniają rodzinom korzystającym z ich usług dostęp do poradnictwa specjalistycznego. Jeden z Ośrodków prowadzi w tym zakresie Punkt Interwencji Kryzysowej, w drugim zatrudniony jest psycholog i prawnik, natomiast pozostałe jednostki posilkują się innymi instytucjami zatrudniającymi specjalistów mogących świadczyć takie usługi, wymieniając tu między innymi: Punkt Interwencyjno-Mediacyjny „Pomoc dziecku i rodzinie” w Choszczynie, Klub Integracji Rodzin, Klub Integracji Społecznej czy Środowiskowy Dom Samopomocy. Potrzeby w zakresie poradnictwa specjalistycznego nie są w pełni zaspokojone, a i plany w tym zakresie nie są czynione ze względu na brak dostępnych środków finansowych.

Pamiętając o obowiązkach nakładanych na gminy przez Ustawę o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej należy wziąć pod uwagę plany gmin w tym zakresie, które w latach 2015 – 2018 wyglądają następująco:

Tab. nr 3. Plany Ośrodków Pomocy Społecznej w zakresie wspierania rodziny.

Siedziba Ośrodka Pomocy Społecznej	liczba planowanych do zatrudnienia asystentów rodziny	liczba rodzin jaka zostanie objęta pomocą asystenta rodziny	liczba planowanych do przeszkolenia rodzin wspierających	liczba rodzin jaka zostanie objęta pomocą rodziny wspierającej	plany utworzenia nowych placówek wsparcia dziennego	plany utworzenia nowych punktów udzielających poradnictwa specjalistycznego
Choszczno	2	23	0	0	0	0
Pełczyce	1	15	2	2	0	0
Recz	1	15	0	0	0	0
Drawno	0	10	0	0	0	0
Krzęcin	1	6	0	0	0	0
Bierzwnik	0	10	0	0	0	0

Powyższe dane wskazują, że pomimo dużej liczby rodzin korzystających z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej plany tych jednostek w zakresie realizacji wspierania rodziny wydają się być niewystarczające.

Trzy ośrodki planują zatrudnienie kolejnych asystentów rodziny. Zaledwie jeden Ośrodek deklaruje gotowość przeszkolenia rodzin wspierających, które obejmą swoją opieką 2 rodziny potrzebujące pomocy. Pozostałe ośrodki nie planują przeprowadzania szkoleń dla rodzin wspierających.

Żaden z ośrodków nie planuje też w ciągu najbliższych trzech lat utworzyć nowych placówek wsparcia dziennego ani punktu udzielania poradnictwa specjalistycznego.

2.1.2. Oświata.

Współpraca z przedszkolami i szkołami ma na celu wzmocnienie funkcji wychowawczych rodziny, a w przypadku rodzin wykazujących większe niż przeciętnie kłopoty i trudności wychowawcze powinno się kłaść szczególny nacisk na współdziałanie instytucji oświatowej

z innymi jednostkami zajmującymi się tą rodziną. Zadaniem systemu oświaty jest zapewnienie w szczególności wspomagania wychowawczej roli rodziny, umożliwianie zdobycia wykształcenia, opieka nad uczniami pozostającymi w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, tworzenie warunków do rozwoju zainteresowań i uzdolnień oraz kształtowanie aktywności społecznej i umiejętności spędzania czasu wolnego.

Infrastruktura przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjalnych działających na terenie poszczególnych gmin wygląda następująco:

Tab. nr 4. Liczba przedszkoli oraz szkół szczebla gminnego w poszczególnych gminach.

Gmina	Przedszkola/ oddziały przedszkolne	Szkoły podstawowe	Szkoły gimnazjalne
Choszczno	5	6	1
Pełczyce	1	4	2
Recz	1	2	1
Drawno	1	1	1
Krzęcin	1	3	1
Bierzwnik	1	3	1

Powyższe zestawienie pokazuje, iż sieć szkół podstawowych jest dość dobrze rozwinięta na terenie całego powiatu. Niedostateczną liczbę stanowią natomiast szkoły gimnazjalne, które znajdują się jedynie w miastach gminnych zarówno tych mniejszych jak i tych większych. Należy zauważyć, że istnienie jednego gimnazjum na gminę tak dużą jak Choszczno nie sprzyja dobrym warunkom nauki dla młodzieży.

Na terenie powiatu choszczeńskiego funkcjonują dwie szkoły specjalne. Ponadto tylko na terenie gminy Choszczno funkcjonuje więcej jak jedno przedszkole.

2.2. Jednostki o zasięgu powiatowym.

2.2.1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie - Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Choszcznie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Choszcznie stanowiło dotychczas wyłączną jednostkę, która jako jednostka organizacyjna Powiatu Choszczeńskiego, zgodnie z art. 112 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r. poz. 182, z późn. zm.) realizowała zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej. Tym samym jednostka ta jako jedyna odpowiedzialna była za realizację zadań związanych z rodzinną opieką zastępczą oraz usamodzielnianiem wychowanków. Zgodnie z nową ustawą obowiązki powiatu w zakresie pieczy zastępczej powierzone zostały Organizatorowi Rodzinnej Pieczy Zastępczej, którego funkcję w Powiecie Choszczeńskim pełni PCPR w Choszcznie.

Biorąc pod uwagę zapisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dotyczące oddzielenia zadań finansowania pieczy zastępczej oraz zadań wspierania i pomocy udzielanych rodzinom zastępczym powołano w Centrum dwa zespoły: Zespół ds. Pieczy Zastępczej oraz Zespół ds. Świadczeń.

Do zadań Zespołu ds. Świadczeń w zakresie pieczy zastępczej należy:

1. przyznawanie świadczeń dla rodzin zastępczych,
2. prowadzenie spraw dotyczących odpłatności za pobyt dziecka w pieczy zastępczej,
3. sporządzanie umów i decyzji administracyjnych,
4. sprawozdawczość finansowa,
5. współpraca z gminami w zakresie ponoszenia wydatków na pieczę zastępczą.

Do zadań Zespołu ds. Pieczy Zastępczej w należy:

1. nabór , kwalifikacja i szkolenia kandydatów do pełnienia roli rodzinnej pieczy zastępczej,
2. wielokierunkowa pomoc i wsparcie udzielane rodzinnej pieczy zastępczej,
3. współpraca ze środowiskiem lokalnym oraz ośrodkami adopcyjnymi w zakresie pieczy zastępczej,
4. ocena i opiniowanie rodzinnej pieczy zastępczej,
5. prowadzenie odpowiednich rejestrów,
6. sprawozdawczość.

2.2.2. Szkolnictwo ponadgimnazjalne.

Na terenie Powiatu funkcjonuje kilka szkół państwowych oraz filii szkół prywatnych prezentujących bogatą ofertę edukacyjną dla osób chcących kształcić się w systemie dziennym, wieczorowym oraz zaocznym. Oferta ta skierowana jest tak do młodzieży, jak i osób dorosłych mających na celu podwyższenie swoich kwalifikacji. Kształcenie odbywa się na poziomie zawodowym, średnim, technicznym oraz pomaturalnym.

Tab. nr 5. Liczba szkół ponadgimnazjalnych w poszczególnych gminach.

Gmina	Szkoły ponadgimnazjalne publiczne	Szkoły ponadgimnazjalne niepubliczne
Choszczno	3	2
Pełczyce	0	0
Recz	0	1
Drawno	0	0
Krzęcin	0	0
Bierzwnik	0	2

2.2.3. Inne instytucje i służby włączone do wspierania rodziny i pieczy zastępczej.

Na terenie Powiatu Choszczeńskiego funkcjonuje szereg różnorodnych jednostek, instytucji i służb zobowiązanych przepisami prawa do szeroko rozumianego wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, z którymi współpraca konieczna jest do pełnego i prawidłowego udzielania pomocy całym rodzinom.

2.2.4. Organizacje pozarządowe.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przewiduje możliwość współpracy w zakresie realizacji zadań ze środowiskiem lokalnym ze szczególnym uwzględnieniem organizacji społecznych, kościołów oraz innych związków wyznaniowych. Zadania realizowane przez te organizacje mogą stanowić bardzo cenne źródło wsparcia dla podmiotów publicznych, dlatego też konieczna jest współpraca funkcjonujących na terenie naszego powiatu organizacji społecznych z jednostkami publicznymi.

W Powiecie Choszczeńskim funkcjonuje szereg organizacji pozarządowych w postaci kół gospodyń wiejskich, klubów, stowarzyszeń czy towarzystw. Działalność tych podmiotów nakierowana jest głównie na prace na rzecz swoich członków. Organizacje te nie podejmują szerszego zakresu tematycznego, zwłaszcza związanego z koniecznością mierzenia się z problemami dziecka i rodziny doświadczających trudności.

3. CHARAKTERYSTYKA RODZICIELSTWA ZASTĘPCZEGO POWIATU CHOSZCZEŃSKIEGO.

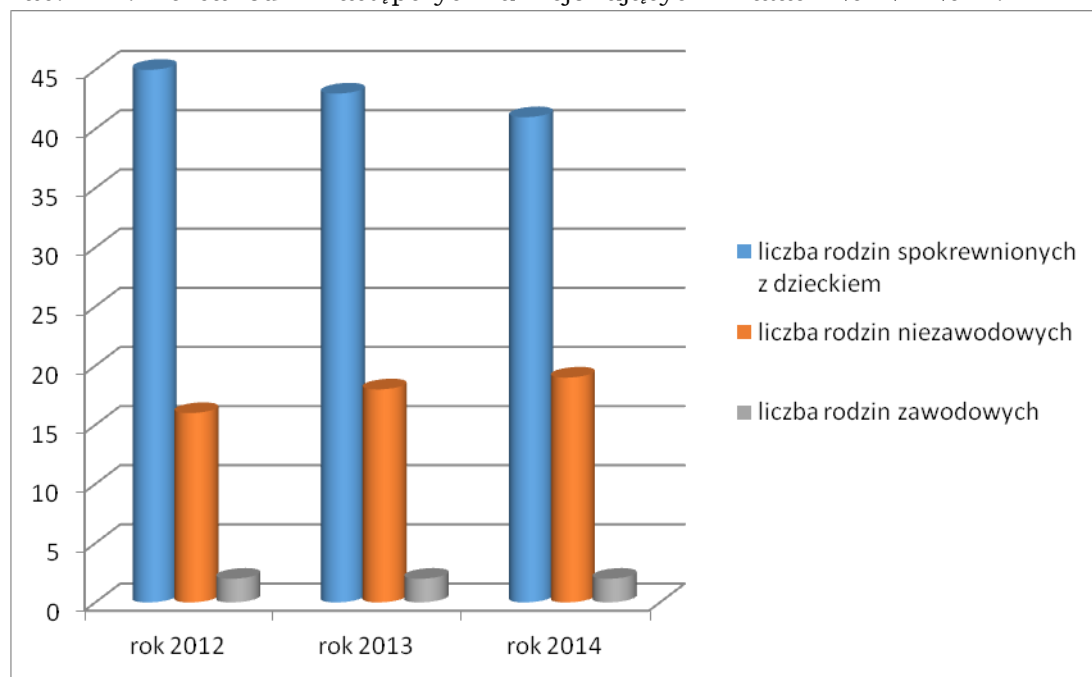
Po odnotowaniu spadku liczby rodzin zastępczych na terenie powiatu choszczeńskiego w latach wcześniejszych 2012-2014 odnotowano niewielką tendencję wzrostową.

W 2012 roku łączna liczba rodzin zastępczych wynosiła 63, a pod ich opieką pozostawało 96 dzieci, w roku 2013w powiecie funkcjonowało 66 rodzin sprawujących opiekę nad 101 dziećmi. W 2014r. funkcjonowały 62 rodziny zastępcze a ilość dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej wyniosła 89.

Poniższe dane pokazują również, że we wszystkich latach zdecydowaną większość rodzin zastępczych tworzą rodziny spokrewnione z dzieckiem, w roku 2012 - 45 rodzin, w 2013 - 44 rodziny, w 2014 - 41 rodzin. W porównaniu do lat 2009 - 2011 liczba rodzin niezawodowych również wzrosła. I tak w roku 2012 było to 16 rodzin, w roku 2013 - 18 rodzin, w roku 2014 - 19 rodzin.

Stalą liczbę tworzą rodziny zastępcze zawodowe w tym jedna pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego, choć liczba przebywających pod ich opieką dzieci jest różna. Na terenie Powiatu Choszczeńskiego nie funkcjonuje natomiast specjalistyczna zawodowa rodzina zastępcza. Zauważyć należy, iż wzrost liczby tworzonych rodzin zastępczych związany jest ze zwiększającą się liczbą dzieci, które wymagają umieszczenia poza rodziną biologiczną, a wzrost liczby rodzin niezawodowych spowodowany jest skutkiem zmiany zapisów ustawowych, który oprócz zmiany w samym nazewnictwie wprowadza zmiany w finansowaniu tych rodzin, niesie to za sobą większy nakład finansowy na świadczenia przysługujące rodzinom zastępczym.

Tab. nr 4. Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących w latach 2012 - 2014.

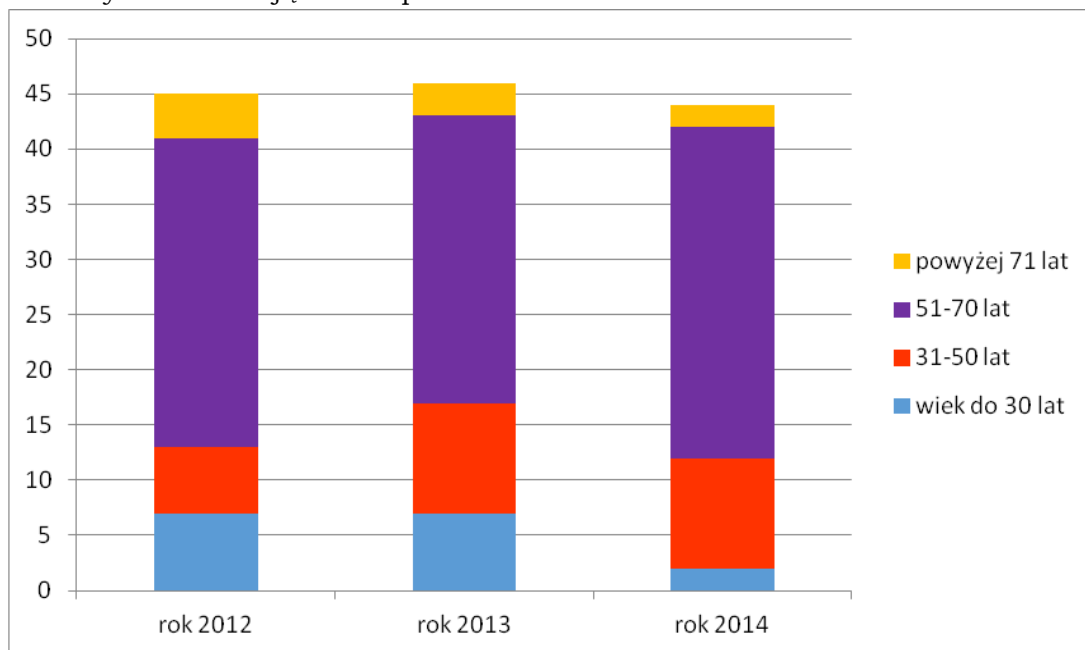
Ważnym zagadnieniem wydaje się być wiek opiekunów zastępczych. Dane zawarte w poniższym zestawieniu wskazują, że przy uwzględnieniu wszystkich typów rodzin zastępczych większość opiekunów zastępczych spokrewnionych z dzieckiem stanowią osoby w wieku powyżej 50 lat. W roku 2012 było to 35 rodzin, w roku 2013 - 33 rodziny, w roku 2014 - 36 rodzin.

Następną, o wiele mniej liczną grupą wiekową podejmującą się opieki nad dziećmi są osoby w wieku od 30 do 50 roku życia, których liczba w roku 2012 wynosiła 13 rodzin, w 2013 roku 17 rodzin a 2014r. 20 rodzin. Niewielką część opiekunów stanowią natomiast osoby w wieku do

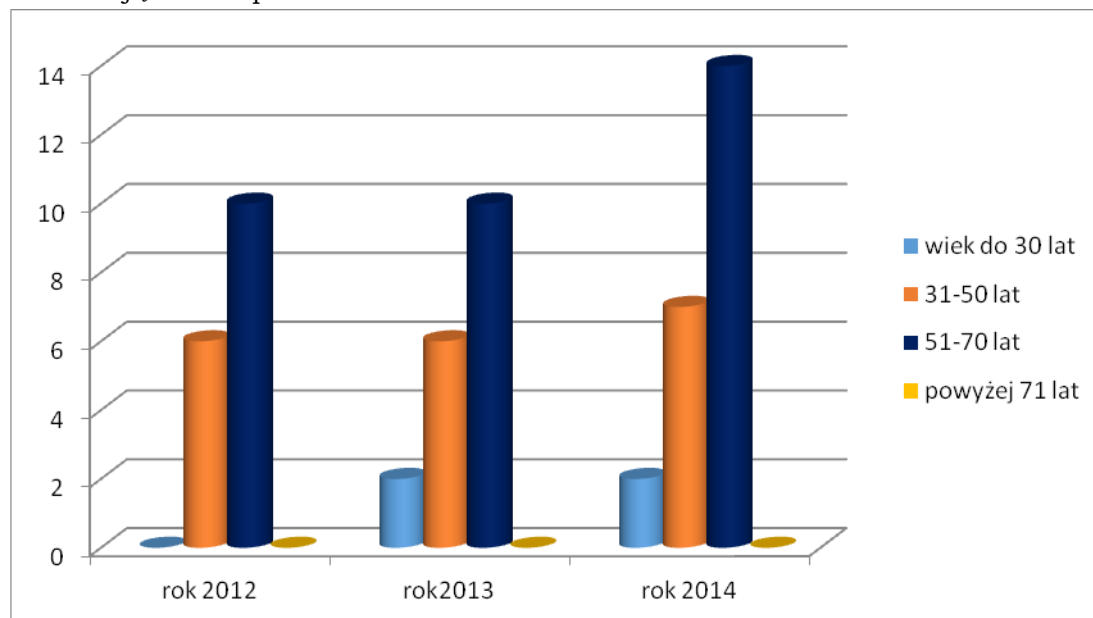

30 roku życia. Poniższe wykresy obrazują ilości rodzin zastępczych w poszczególnych kategoriach sprawowania opieki.

Tab. nr 5. Liczba spokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych w określonych kategoriach wiekowych uśredniając wiek opiekunów .

Tab. nr 6. Liczba rodzin zastępczych niezawodowych w określonych kategoriach wiekowych uśredniając wiek opiekunów.

Ponadto w latach 2012-2014 w powiecie choszczeńskim funkcjonowały dwie rodziny zastępcze zawodowe.

Wiek opiekunów zawodowej rodziny zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego to przedział 31-50 lat. W przypadku zawodowej rodziny zastępczej ten wiek to przedział 50 do 70 lat.

Powyższe dane wskazują na to, że jest deficyt młodych opiekunów zastępczych w naszym powiecie. Podnosząca się średnia wieku stanowi zagrożenie dla sprawowania opieki nad wychowankami.

3.1. Wychowankowie, którzy opuścili pieczę zastępczą.

Biorąc pod uwagę fakt, iż piecza zastępcza jest jedynie czasowym zapewnieniem opieki dzieciom jej potrzebującym, koniecznym jest zwrócenie uwagi na sposoby rozwiązywania sytuacji dzieci trafiających do rodzin zastępczych.

Z danych PCPR w Choszcznie wynika, iż w latach 2012-2014 część dzieci, w związku z wielokierunkową pracą podejmowaną z ich rodzicami biologicznymi oraz samymi dziećmi, powróciła do swoich środowisk naturalnych.

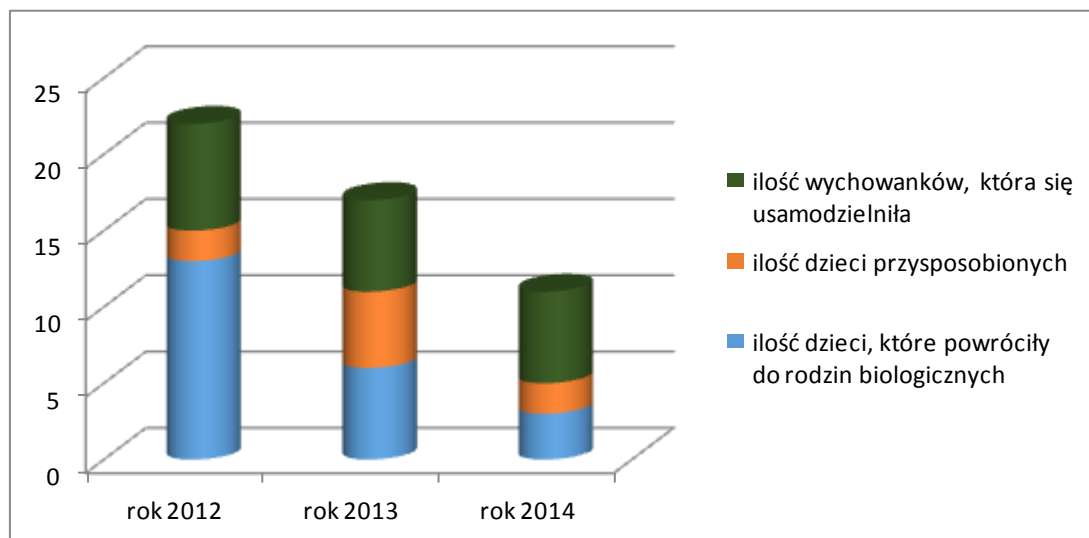
Kolejna część wychowanków rodzin zastępczych wstępowała w proces usamodzielniania się. Dzieci z uregulowaną sytuacją prawną zostały objęte procesem adopcyjnym.

W roku 2012 pieczę zastępczą opuściło łącznie 22 dzieci, 13 powróciło do rodziny biologicznej, 2 zostało przysposobionych, 7 rozpoczęło proces usamodzielniania.

W 2013r. pieczę opuściło 19 dzieci z czego 6 powróciło do rodziców biologicznych, 5 zostało przysposobionych a 6 się usamodzielniało.

W 2014r. 3 dzieci powróciła do rodziny biologicznej, 2 została adoptowana a 6 usamodzielniała się.

Tab. 7. Ilość osób, które opuściły pieczę zastępczą.

Z powyższych danych wynika, że na chwilę obecną stały odsetek wychowanków rodzin zastępczych rozpoczyna proces usamodzielniania. Istnieje jednak obawa, że coraz większa ilość wychowanków rodzin zastępczych będzie decydować się na pozostanie w rodzinie zastępczej do ukończenia 25 lat.

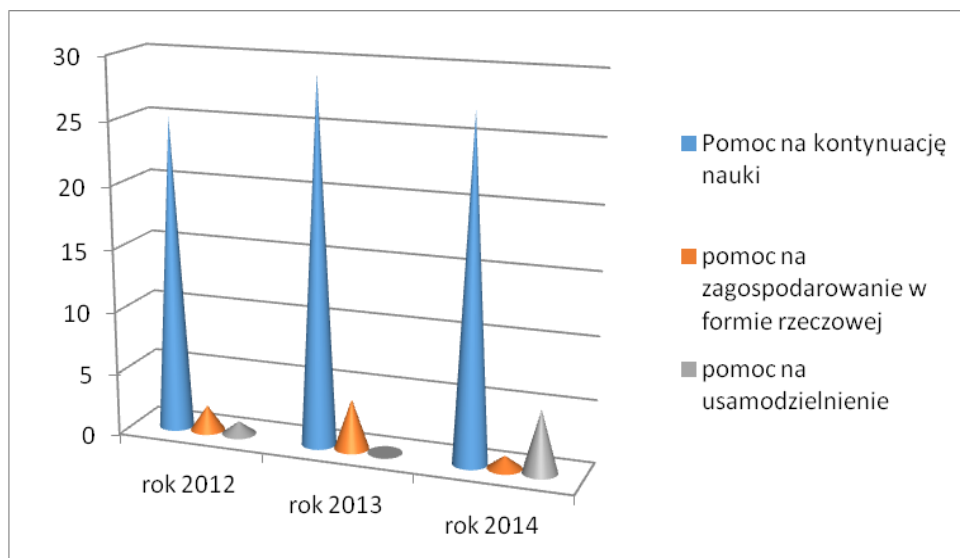
Wynika to przede wszystkim z możliwości uzyskania większego wsparcia finansowego od powiatu oraz pewnego rodzaju małą dojrzałością wychowanków, którzy nie są gotowi na wejście w dorosłe życie.

Poniższy wykres obrazuje ilość wychowanków w latach 2012-2014, którym została udzielona pomoc na kontynuowanie nauki, zagospodarowanie w formie rzeczowej oraz usamodzielnienie.

W 2012 roku 25 osób korzystało z pomocy na kontynuację nauki, 2 na zagospodarowanie, 1 na usamodzielnienie. W 2013r. pomoc objęła 29 osób – kontynuacja nauki, 4 na zagospodarowanie, nikt nie zakończył procesu usamodzielnienia się. W 2014r. 27 osób

kontynuowało naukę, 1 otrzymała pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej, 5 osób otrzymało pomoc na usamodzielnienie.

Tab. nr 8. Liczba wychowanków rodzin zastępczych, którym udzielono pomocy na kontynuację nauki pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej i usamodzielnienie w latach 2012 - 2014.

4. ANALIZA STRON – MOCNE I SŁABE STRONY SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE CHOSZCZEŃSKIM

Mocne strony:	Słabe strony:
<ul style="list-style-type: none"> -wsparcie dla rodzin w sytuacji kryzysowej przez Punkt Interwencyjno – Mediacyjny -funkcjonowanie dwóch zawodowych rodzin zastępczych na terenie powiatu; -wykwalifikowana i doświadczona kadra PCPR w Choszczynie; -dostęp do pomocy specjalistycznej dla rodzin zastępczych; - zaplecze do prowadzenia szkoleń; - udzielanie wsparcia usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej. 	<ul style="list-style-type: none"> -brak osób chętnych do tworzenia nowych rodzin zastępczych; -brak propozycji pracy dla usamodzielnianych wychowanków; -brak mieszkań socjalnych, - brak świadomości społecznej o potrzebach w zakresie pieczy zastępczej -mała ilość organizacji pozarządowych działających w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.
Szanse:	Zagrożenia:

<ul style="list-style-type: none"> -możliwość pozyskiwania kandydatów w zakresie pieczy zastępczej; -pozyskiwanie środków finansowych na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego; -sprawny system współpracy z innymi instytucjami w zakresie pieczy zastępczej; - zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczające środki finansowe na rozwój pieczy zastępczej; - brak chętnych rodzin do sprawowania funkcji rodziny zastępczej; - wypalenie rodzin zastępczych; - brak możliwości wsparcia w zakresie poszukiwania pracy oraz mieszkań socjalnych dla usamodzielnionych wychowanków z rodzin zastępczych.
---	---

5. ZAŁOŻENIA PROGRAMU.

Dzieci i młodzież trafiające do pieczy zastępczej w znacznej części wywodzą się z niedostosowanych społecznie i patologicznych środowisk. Niejednokrotnie doświadczyły zagrożenia własnego życia i zdrowia, bądź były świadkami sytuacji zagrażających innym osobom, były zaniedbywane i porzucane. Doświadczenia te deprymująco wpłynęły na rozwój emocjonalny i społeczny dzieci, a brak niwelowania skutków traumatycznych przeżyć w znaczący sposób może odciskać się na przyszłym życiu ich samych oraz ich rodzin. Zdarza się też, że dzieci zostają pozbawione opieki rodziców biologicznych ze względu na śmierć obojga rodziców, co prowadzi do równie destruktywnych konsekwencji rozwojowych. Trudne, często dramatyczne przeżycia oraz pozostawienie samym sobie powodują, że dzieci i młodzież trafiający do pieczy zastępczej potrzebują wielokierunkowego wsparcia i pomocy specjalistycznej w pogodzeniu się z doświadczeniami swojego życia oraz wypracowaniu nowych sposobów postępowania, myślenia i działania. Jako pierwsi w tej niełatwej drodze towarzyszom wychowankom opiekunowie zastępczy. To oni dzięki doświadczeniu, wiedzy, cierpliwości i wielkiemu oddaniu dla drugiego człowieka starają się skierować młodych ludzi na odpowiednią drogę życiową. Pamiętając o trudnościach i przeciwnościach z jakimi spotykają się w życiu codziennym opiekunowie zastępczy, ich rodziny oraz trafiający do tych rodzin wychowankowie poprzez opracowanie i realizację Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Choszczeńskim na lata 2015-2018 wychodzimy im naprzeciw.

Idea, która przyświeca opracowaniu i realizacji Programu jest stworzenie rozwiązań sprzyjających rozwijaniu rodzinnej pieczy zastępczej odpowiadającej potrzebom dzieci, podejmowanie działań osłonowych zapobiegających izolacji rodzin zastępczych, wyprowadzaniu rodzin zastępczych oraz ich wychowanków z obszaru marginalizacji społecznej, a także podejmowanie działań profilaktycznych, prewencyjnych, edukacyjnych czy terapeutycznych na rzecz wspierania wszystkich członków rodzin zastępczych. Proponowane kierunki rozwoju w ramach Programu doprowadzić mają do trwałych zmian w świadomości rodziców napotykających na trudności życiowe i wychowawcze, ze szczególnym uwzględnieniem opiekunów zastępczych oraz ich wychowanków. Zmiany te sprzyjać mają umacnianiu i rozwijaniu samoświadomości samorealizacji, poczucia własnej wartości i godności, umiejętności uczestniczenia w życiu społecznym, odpowiedzialności za działania i decyzje własne oraz odpowiedzialności za drugiego człowieka, a także umiejętności kreowania własnego życia. Celem proponowanych działań ma stać się również otwarta postawa społeczności Naszego Powiatu wobec rodzin mających trudności i dzieci pozbawionych opieki rodziców biologicznych, przychylność w odniesieniu do rodzicielstwa zastępczego, akceptacja społeczna wychowanków opuszczających rodziny zastępcze oraz wzbudzenie chęci niesienia pomocy poprzez tworzenie rodzin zastępczych.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Choszczeńskim na lata 2015-2018 nakreśla priorytety i kierunki działań profilaktycznych, interwencyjnych i utrwalających, które podejmowane będą w obrębie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych i innych podmiotów niepublicznych.

W procesie wdrażania i realizacji Programu instytucją koordynującą i wykorzystującą istnienie wielu innych podmiotów będzie Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Choszczynie.

6.CELE PROGRAMU.

Celem strategicznym Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Choszczeńskim na lata 2015-2018 jest wspieranie rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Choszczeńskiego.

Cel strategiczny realizowany będzie poprzez wdrażanie celów szczegółowych, które wskazywały będą kierunki podejmowanych działań służących rozwijaniu i usprawnianiu systemu rodzinnej pieczy zastępczej.

- Cel szczegółowy: tworzenie warunków dla skutecznego rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej:
  - rozwinięcie zawiązanej w latach ubiegłych współpracy z różnymi instytucjami – ze szczególnym uwzględnieniem ośrodków pomocy społecznej - służbami, organizacjami pożytku publicznego czy związkami wyznaniowymi w zakresie udzielania wsparcia i pomocy rodzinom zastępczym oraz ich wychowankom,
  - propagowanie w środowisku lokalnym idei rodzinnej pieczy zastępczej,
  - prowadzenie naboru oraz kwalifikowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
- Cel szczegółowy: zapewnienie stabilności finansowej rodzin zastępczych oraz usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych:
  - zabezpieczenie środków finansowych na realizację świadczeń i zadań, o których mowa w Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
- Cel szczegółowy: zapewnienie systemu szkoleń:
  - organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
  - organizowanie szkoleń dla rodzin pomocowych,
  - organizowanie szkoleń dla już funkcjonujących rodzinnych form pieczy zastępczej mających na celu podnoszenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych oraz uzupełnianie wiedzy z zakresu przepisów prawnych dotyczących pełnionej funkcji, zgodnie z potrzebami rodzin zastępczych,
  - szkolenie i podnoszenie kwalifikacji osób pracujących w obszarze rodzicielstwa zastępczego.
- Cel szczegółowy: rozwój infrastruktury wspierającej:
  - organizowanie profesjonalnej pomocy i wsparcia dla rodzin zastępczych oraz kandydatów do pełnienia funkcji opiekuna zastępczego ze strony psychologa, pedagoga, pracownika socjalnego, koordynatora, mediatora w formie poradnictwa, konsultacji i terapii,
  - organizowanie psychologiczno-pedagogicznej działalności diagnostyczno-konsultacyjnej dla kandydatów do pełnienia funkcji opiekuna zastępczego,
  - organizowanie pomocy prawnej dla rodzin zastępczych,
  - rozwój utworzonych w latach ubiegłych grup samopomocowych dla opiekunów zastępczych i usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych.

7. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI PROGRAMU ORAZ ICH LIMITY.

Cel główny Programu zakłada rozwój rodzinnej pieczy zastępczej tak w zakresie już istniejących rodzin zastępczych, jak i tworzenia nowych form rodzinnej pieczy zastępczej. Niektóre spośród działań podejmowanych w zakresie realizacji celów szczegółowych, ze względu na ich zakładane rezultaty, wymagają stopniowego i systematycznego wdrażania. Do działań tych zaliczyć należy powstawanie nowych form rodzinnej pieczy zastępczej, dlatego też konieczne jest określenie limitów liczbowych efektów tychże działań.

Należy jednak podkreślić, iż utworzenie dodatkowych rodzin i instytucji sprawujących pieczę zastępczą wiąże się z dość dużymi nakładami finansowymi i możliwość ich realizacji zależy od posiadanych środków.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie co roku stara się pozyskiwać środki na funkcjonowanie pieczy w drodze konkursów ministerialnych i wojewódzkich.

Poniższa tabela przedstawia plan oczekiwanych efektów wdrożenia Powiatowego Programu Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej na lata 2015-2018.

Tab. Nr 9. Coroczny limit efektów działań podejmowanych w zakresie rozwoju systemu pieczy zastępczej w Powiecie Choszczeńskim na przestrzeni lat 2015-2017.

L.P.	Rodzaj działania.	Limit liczbowy w roku		
		2015	2016	2017
1.	Zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych	2	3	4
2.	Utworzenie placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego	0	0	1
3.	Podpisanie umów z rodzinami pomocowymi	0	0	0
4.	Pozyskanie kandydatów do pełnienia roli rodziny zastępczej zawodowej	0	1	1
5.	Pozyskanie kandydatów do pełnienia roli rodziny zastępczej niezawodowej	2	2	3

Ponadto poprzez realizację działań zawartych w poszczególnych celach zakłada się osiągnięcie rezultatów takich jak:

- ugruntowanie wiedzy na temat wielokierunkowych działań prowadzonych na rzecz pieczy zastępczej u przedstawicieli podmiotów działających w tym zakresie,
- rozwój systemu ścisłej współpracy profesjonalistów zajmujących się rodzinną pieczą zastępczą,
- rozwój edukacji społecznej w zakresie idei i funkcji rodzicielstwa zastępczego, budowanie przychylnej postawy społeczności lokalnej wobec rodzin zastępczych,
- poprawa funkcjonowania opiekunów zastępczych oraz ich wychowanków w otaczającej rzeczywistości społecznej oraz w życiu codziennym,
- pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- powstawanie nowych rodzin zastępczych zawodowych, niezawodowych oraz rodzinnego domu dziecka,
- poprawa zaplecza finansowego rodzin zastępczych oraz przebywających pod ich opieką wychowanków,
- zwiększanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych i poziomu wiedzy rodzin zastępczych,

- wielokierunkowe przygotowywanie kandydatów do pełnienia roli opiekunów zastępczych,
- zwiększanie wiedzy profesjonalnej kadry pracującej na rzecz rodzicielstwa zastępczego,
- udzielanie adekwatnego do potrzeb profesjonalnego wsparcia i pomocy rodzinom zastępczym oraz kandydatom do pełnienia funkcji opiekuna zastępczego lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

8. BENEFICJENCI I REALIZATORZY PROGRAMU.

Program skierowany jest do:

- całej społeczności lokalnej Powiatu Choszczeńskiego,
- dzieci pozbawionych całkowicie lub częściowo opieki rodziców biologicznych,
- osób pełniących funkcję opiekunów zastępczych oraz ich rodzin,
- usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych,
- kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka,
- rodzin pełniących funkcję rodzin pomocowych,
- osób pracujących zawodowo w obszarze pieczy zastępczej,
- przedstawicieli organizacji pozarządowych działających w obszarze wspierania pieczy zastępczej.

Głównym realizatorem Programu jest Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej czyli Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Choszczynie, który zadania związane z zapisami powyższego Programu wypełniał będzie w oparciu współpracy z:

- Miejsko-Gminnymi i Gminnymi Ośrodkami Pomocy Społecznej,
- Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną w Choszczynie,
- instytucjami oświatowymi działającymi na terenie Powiatu Choszczeńskiego,
- Sądem Rejonowym w Choszczynie i jego organami pomocniczymi,
- Komendą Powiatową Policji w Choszczynie,
- Prokuraturą Rejonową w Choszczynie,
- Publicznym Ośrodkiem Adopcyjnym w Szczecinie,
- rodzinami zastępczymi i pomocowymi,
- podmiotami leczniczymi,
- organizacjami pozarządowymi, kościołami i innymi związkami wyznaniowymi.

9. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU.

Środki finansowe na realizację Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Choszczeńskim na lata 2015-2018 pozyskiwane będą z różnych źródeł, w tym z:

- budżetu Powiatu Choszczeńskiego,
- budżetu innych powiatów,
- budżetu samorządów szczebla gminnego,
- budżetu państwa,
- programów wojewódzkich i ministerialnych,
- odpłatności rodziców biologicznych,
- sponsorów oraz innych możliwych źródeł.